

Sosialantropologisk institutt

Eksamensoppgaver til SOSANT4110: Teori og metode

Skoleeksamen (8 timer) - Ordinær eksamen Høsten 2009

2. desember kl. 9-17

Både original og kopier (gjennomslagsark) av besvarelsen skal leveres. Skriv tydelig. Skriv hardt med spiss penn for godt gjennomslag på kopien. Husk at dersom du får behov for å rette opp svaret, må du også rette opp på gjennomslagsarkene. Kopiene blir uleselige om du legger flere ark oppå hverandre når du skriver, retter opp o.l. Kladdeark skal ikke leveres unntatt i helt spesielle tilfeller.

Sensuren offentliggjøres i Studentweb senest onsdag 23. desember 2009.

Ingen hjelpemidler er tillatt på eksamen!
Det er ikke tillate å bruke hjelpemiddel på eksamen!

Lykke til!

*****

Bokmål:

Svar på to av følgende fire oppgaver:

- 1) Antropologer posisjonerer seg ulikt i forhold til sitt studieobjekt. Vis gjennom bruk av minst to pensumtekster hvordan posisjonering har betydning for valg både av metodisk fremgangsmåte og analytiske perspektiver.
- 2) Forklar hva Tilley mener når han sier at “Space has no substantial essence in itself, but only has a relational significance...”. Bruk andre tekster på pensum for å drøfte kritisk hvordan dette metodiske og teoretiske perspektivet innvirker på antropologers forståelse av ”sted”.
- 3) Diskuter kropp som problemområde i antropologien og vis hvordan nye betraktninger på kropp har formet antropologisk teori og metode. Bruk ulike teoretiske og empiriske eksempler fra pensum.
- 4) Ta utgangspunkt i vedlagte kronikk og diskuter antropologiske problemstillinger (teoretiske og metodiske) som kronikken inviterer til. Bruk pensumtekster i diskusjonen.

Nynorsk:

Svar på to av fire oppgåver:

- 1) Antropologar posisjonerer seg ulikt i forhold til studieobjektet sitt. Vis gjennom bruk av minst to pensumtekstar kva posisjonering har å seie for val både av metodisk framgangsmåte og analytiske perspektiv.
- 2) Forklar kva Tilley meiner når han seier at “Space has no substantial essence in itself, but only has a relational significance...”. Nytt andre tekstar på pensum for å drøfte kritisk korleis dette metodiske og teoretiske perspektivet verkar inn på antropologar si forståing av ”stad”.
- 3) Drøft kropp som problemområde i antropologien og vis korleis nye perspektiv på kropp har forma antropologisk teori og metode. Nytt ulike teoretiske og empiriske døme frå pensum.

4) Ta utgangspunkt i vedlagte kronikk og drøft antropologiske problemstillinger (teoretiske og metodiske) som kronikken inviterer til. Nytt pensumtekstar i drøftinga.

English:

Answer **two** of the following four questions:

1) Anthropologists have positioned themselves in different ways towards their subjects of study. Demonstrate, by discussing a minimum of two different texts from the reading list, how such a positioning has influenced both the choice of research methods and analytical perspectives.

2) Explain what Tilley means when he writes 'Space has no substantial essence in itself, but only has a relational significance ...' Critically review how this methodological and theoretical perspective has shaped anthropologists' understanding of 'place' by drawing on other texts from the reading list.

3) Discuss the 'problem of the body' in anthropology and how a new concern for the body has shaped anthropological theories and methods. Use various theoretical and empirical examples from the reading list.

4) Take as your starting point the attached report and discuss the anthropological issues (both methodological and theoretical) that are being raised. Use texts from the reading list in your discussion.

Vedlegg:

I Ghazalas fotspor

UNNI WIKAN- professor i sosialantropologi, Universitetet i Oslo

Ghazala Khan ble likvidert av sin bror på på Slagelse togstasjon utenfor København på oppdrag av hennes familie fordi hun valgte «feil» kjæreste. FOTO: AP

Jeg får aldri Ghazala ut av minnet. I mangel av en grav å kunne gå til og vise henne respekt, oppsøker jeg hennes siste oppholdssted.

Se med egne øyne. Sist uke var jeg i Fredericia, på Postgården hotell. Fredericia er en gammel by på Jylland, ca. 350 år, og med en vollgrav hvor også nordmenn vant ry som rikets forsvarere. «Vet du at vi har en gate som heter Norgesgaten?» spurte taxisjåføren som kjørte meg til Billund flyplass. Det visste jeg ikke, og det var ikke som Norgespatriot jeg var der. Jeg hadde sagt ja til å holde et foredrag om æresrelatert vold fordi jeg ønsket å se Postgården hotell. Det viste seg å være en ærverdig gård, litt sliten, nær havnen; men med en innbydende atmosfære.

Ghazala og Emal Khan.

Hvorfor ville jeg dit? Hva er historien? Jeg ville se hvor det var Ghazala Khan og hennes mann, Emal, tilbrakte sin siste tid. Og sin bryllupsnatt. Sosialpornografi? Nei, det handler om å gå fotspor andre gikk, fornemme noen av inntrykkene, sanse omgivelsene, se med egne øyne.

Mange lever i en *virtual reality*. Vi pepres med inntrykk av at alle andre er på data nesten hele tiden. Dette er medias fremstilling, med enkelte hederlige unntak som Anders Heger som i Dagsavisen nylig viste til en undersøkelse om at en av tre i Europa ikke er på internett, faktisk går i banken, faktisk sjekker telefonkatalogen heller enn søke på nettet. Det var befriende. Altså er jeg normal allikevel.

På parti med fremtiden.

Hvorfor var det meg maktpåliggende å se et sted i Fredericia, sanse omgivelsene? Fordi jeg er en gammeldags antropolog? Jeg velger å tro at jeg er moderne. At fremtiden er på mitt parti. Derfor drar jeg også av sted til Arabia, til den yemenittiske ørken, bin Ladenfamiliens hjemtrakter, og til Oman, en humanistisk perle i den arabiske gulf. Jeg vil se og oppleve, høre, føle, hva mennesker har å fortelle og hvilke omgivelser som former dem. Hvorfor bestrebe seg når du kan «gjøre» det hele på Internet?

På flukt.

Spørsmålet er retorisk og tar meg tilbake til Postgården hotell. Jeg vet ikke helt hva jeg skal si der jeg står i resepsjonen og spør om et par som overnattet der natten til 23. september 2005. Ghazala og Emal Khan. Fordrevne, på flukt fra hennes familie som ville drepe henne – Ghazala var aldri i tvil. Det var det som ville skje etter at hun flyktet hjemmefra, 18 år gammel, med sin kjæreste Emal. Hun danskfødt av punjabi pakistansk herkomst. Han pashtun av afghansk opprinnelse. *A deadly alliance*. Men hun elsket ham, og han henne. Atten dager på flukt. I Danmark i moderne tid.

Ber om beskyttelse.

Politiet tror ikke på dem når de tre ganger ber om beskyttelse. Desperat fordi taximiljøet i København er på familiens side, tar paret seg til Midelfart på Fyn. Hvor de får hjelp av sosialkontoret. Og blir viet 21. september 2005. Så til Fredericia, i påvente av at bolig ordnes i Midelfart. De sjekket inn for fem netter, fra 21. til 26., forteller hotellverten meg. Betalte første natt kontant. Hun ba om hodepinetabletter, det husker han så godt. Spesielt i ettertid, i lys av politiets etterforskning.

Likvidert.

Han sjekker skjermen. Data er godt å ha. «De tok noen telefoner», sier han ettertenksomt. Og jeg vet hvem den siste var til. Ghazalas tante som de møtte på en kafé på Ringsted utenfor København. I all hemmelighet, trodde de. Men syv menn skjulte seg. To timer senere var Ghazala likvidert av sin bror. På Slagelse togstasjon idet paret løper for livet. Emal er livsfarlig skadet. Ni mennesker ble dømt til 104 års fengsel i alt, pluss livstid for Ghazalas far. Og jeg fulgte saken dag etter dag. Var på stedet, brukte sansene.

Gå i sporene.

Som jeg også prøver å gjøre på Postgården hotell. Kanskje fånytted som forsker. Her er ingenting å hente som jeg kan gjøre bruk av i min vitenskap, tenker jeg. Og dog er det dette jeg har lært, og som jeg vil gjøre bruk av til min siste tid som antropolog: Du må se, du må sanse, du må gå i sporene, være til stede, utøve endeløs tålmodighet. Kanskje dukker noe opp som vil gi deg en innsikt, kanskje ikke.

Jeg føler på en måte at jeg vet mer om Ghazala og Emal etter å ha sett, vært på et sted de var. Det gjorde godt å vite at stedet de tilbrakte sitt siste døgn, og sin bryllupsnatt, slett ikke var kummerlig; de var pengelens. Men rommet er pusset opp, sier hotellverten. Politiet kom og hentet sakene deres.

Æresrelatert vold.

«Ære og oppdragelse mellom to kulturer» var temaet for konferansen i Fredericia, finansiert av integrasjonsministeriet og i regi av landsorganisasjonen for krisesentre (LOKK). Danmark har tatt et krafttak for å forebygge og bekjempe æresrelatert vold etter Ghazalasaken. Som Sverige etter hedersmordet på Fadime i 2002. Norge har ingen tilsvarende sak. Muligens fordi vi ikke har hatt

motet til å konfrontere slike realiteter; eller fordi politietterforskningen har vært for svak. Jeg tenker mitt. Men det er ikke det denne teksten handler om, men om fotspor.

Skitten på bena.

Oppsøkende journalistikk blir det mindre og mindre av. Reportere flokker til de samme hotellene og de samme kildene. Færre og færre gir seg felten i vold; forståelig nok. Det kan være livsfarlig. Men det spørres om ikke en del mangler den elementære forståelsen av hvilken innsikt det gir å gjøre seg skitten på bena. Så også med antropologer, min arbeidsdisiplin. Vi er alle ofre for parolen om at allting skal gå fort. Og «nettet» har jo svaret, blogger og twitter og slikt. Jeg er bekymret også på mitt fags vegne for de raske løsningene, de lettvinde veiene, praten som går så lett på kafeene eller i andre sosiale fora.

Jeg føler meg som en anakronisme der jeg står i resepsjonen på Portgården hotell. Men jeg er ikke i tvil. Det var riktig valg å gå det sporet, ta den tiden. Mot tidsånden.

Ærens logikk.

Jeg vil aldri kunne fatte med mitt hjerte hva som drev Ghazalas familie og deres medhjelpere til å ville likvidere det unge paret. På det logiske plan kan jeg gi en fyldestgjørende forklaring. Men nettopp dette at historien om Ghazala og Emal er så uforståelig på det menneskelige plan, gjør det desto mer prekärt å minne seg selv på at de levde som våre samtidige i det moderne Norden.

Hun kom fra en meget velfungerende og høyt respektert familie med 30 års botid i landet. Ingen av de faktorene vi gjerne skulle finne – rus, trauma, fattigdom, eller analfabetisme – gjelder i denne sak. Men ærens logikk er knallhard når den iverksettes i sin ytterste konsekvens.

I mangel av en grav.

Jeg ser Ghazala for meg gå ut døren i Postgården hotell, krysse gaten, i retning jernbanestasjonen. Forventningsfull, oppspilt, sikkert også nervøs. Og gudsjammerlig sliten etter å være drevet fra skanse til skanse. Lykken innen rekkevidde? Hun er blitt viet til sin Emal. De er for rette ektefolk å regne. Men kan familien tilgi at de tok valget i egne hender?

Jeg får aldri Ghazala ut av minnet. Og i skrivende stund skjønner jeg én ting til. I mangel av en grav å kunne gå til og vise henne respekt – hun ligger begravet på hemmelig sted – oppsøker jeg hennes siste oppholdssted.

Hun skulle ha fylt 23 år en novemberdag i år.